

Forskning och framsteg

Det är en utbredd vanföreställning att en massiv forskningssatsning kan lösa våra ekonomiska problem. Sambandet mellan dagens insatser för forskning inom universitet och företag och ekonomisk utveckling under de närmaste åren är förmodligen praktiskt taget obefintligt. God forskning köper man inte med generösa och snabbt höjda forskningsanslag. God forskning får man genom att se till att de bästa begåvningarna i var generation lockas att ägna sig åt forskning. Dagens våldsamma ekonomiska satsningar på enskilda opportuna forskningsfält – läs energiforskning – leder inte till god forskning. De leder i stället till det rakt motsatta, nämligen till att även de sämsta forskarna i den aktiva generationen får forskningsanslag.

En genomtänkt forskningssatsning måste inledas tio eller kanske tjugo år före det man kan påräkna konkreta forskningsresultat. Den inleds med att man genom goda ekonomiska och karriärmässiga villkor lockar just en elit av de universitetsstuderande till forskning. Samtidigt måste man bygga upp institutionernas resurser så att de forskarstuderande kan ges goda materiella förutsättningar. Man vårdar också ömt de kvalificerade lärare man har vid institutionerna. Omsorgen om dessa måste gå före alla upptänkliga fackliga och sociala hänsyn till mediokra lärare som rätteligen bör slås ut från forskningsinstitutionerna.

När väl några kullar begåvade forskare har utbildats av skickliga lärare vid resursstarka och stimulerande institutioner kan man börja fundera på satsningar på forskningsanslag i hundramiljonerkronorsklassen.

Trots att vi i dag tror oss satsa intensivt på forskning, har vi hittills gjort i stort sett helt tvärtom mot vad som nu beskrivits.

Vi ger de forskarstuderande ersättning motsvarande den lägsta ersättningsnivån i arbetsmarknadsutbildningen. Universitetens resurser låter vi gå till regionala byråkratier, statistiksystem, ettbetygskurser etc. Olika anställningsfrågor underordnas helt det närmast narkotiska beroende som vi svenskar har av anställningstrygghet. När väl den forskarstuderande är klar med sin forskarutbildning upptas tjänsterna på forskningsinstitutionerna av forskare ur tidigare generationer som inte kommit vidare. Ute i samhället kan den forskarutbildade inte konkurrera för där har i det heliga MBL-andets namn internrekryteringen satt alla rimliga meritvärderingsregler helt ur spel.

Jan-Erik Wikström har nu chansen att visa forskningspolitisk klarsyn när han skall skriva proposition på lärartjänstutredningens betänkande.

Lärartjänstutredningen har nämligen – även om det inte sägs i klartext – utformat sitt förslag från utgångspunkten att man genom bättre villkor för forskare och forskarutbildning måste locka bättre forskarstuderande till utbildningen, dvs en satsning på eliten.

Jan-Erik Wikström bör med detta utredningsförslag som grund gå vidare. Den strategiska åtgärden är därvidlag att ytterligare höja nivån på utbildningsbidragen och lönerna för de nya doktorandtjänsterna även om detta skulle gå ut över antalet bidrag och tjänster. Det är inte genom bredd i forskarutbildningen som man når resultat. Det är topparna som ger utdelning. Och intresset att värna eliten måste regeringen stå för. Den breda medelmåttlighetens intresse i svensk forskningspolitik kommer att förvaltas och försvaras väl av de fackliga organisationerna.